

MATKARAPORTTI

Uraani – ilta, Rovaniemi, valtuustosali 30.11.2009
FEM 2009 – konferenssi, Rovaniemi, Lappia – talo 1. – 3.12.2009.

Projektsihteeri osallistui marras – joulukuun vaihteessa 2009 Rovaniemellä kahteen erilliseen seminaariin. Rovaniemellä järjestettiin maanantaina 30.11. uraani-ilta, jossa keskusteltiin asiantuntevien alustusten jälkeen uranikaivostoiminnasta ja sen vaikutuksista ympäristöön ja ihmisiin.

Seminaarin alustuksista vastasivat kaivosylitarkastaja Pekka Suomela Työ- ja elinkeinoministeriöstä, Tiina Kämäräinen Lapin ympäristökeskuksesta, STUK apulaisjohtaja Raimo Mustonen, lapin luonnonsuojelupiirin toiminnanjohtaja Nelly Rontti, tutkija Mikä Flöjt Arktisesta keskuksesta sekä Arevan toimitusjohtaja Osmo Kaipainen.

Pekka Suomela kertoi uuden kaivoslain suunnitellusta aikataulusta. Eduskunnan pitäisi hyväksyä uusi kaivoslaki vuoden 2010 ainakaan, jotta laki astuu voimaan vuoden 2011 alussa. Työ- ja elinkeinoministeriön internet – sivujen yhteydessä on erillinen kaivostoiminta.fi – sivusto, jossa tarjotaan tietoa kaivostoiminnan juridisesta puolesta. Sivustolla kerrotaan malminetsinnästä ja kaivostoiminnasta ja pyritään näin helpottamaan avointa tietojen saantia ja edistämään kaivosasioista käytävää keskustelua.

Lapin ympäristökeskuksen ympäristönsuojelupäällikkö Tiina Kämäräinen selvitti seminaariyleisölle, kuinka laajalti kaivosala on eri lakien valvonnassa. Jo pelkästään valtausvaiheessa valtausta kirjattaessa täytyy ottaa huomioon luonnonsuojelulaki, ympäristönsuojelulaki, jätelaki, vesilaki sekä maarakennuslaki. Kaivoskriitikot puhuvat mielellään Suomen kaivoslaista ns. free-entry –kaivoslakina, jonka turvin kaivosyhtiöt voivat vapaasti mällastaa. Aivan näin auvoinen tilanne ei kuitenkaan ole. Lainsäädännöllä täytyy pystyä luomaan jokaiselle osapuolelle oikeudenmukaiset edellytykset toimia.

Säteilyturvakeskuksen tutkimus- ja ympäristövalvontaosaston apulaisjohtaja Raimo Mustonen kertoi säteilynsuojelusta. Kaivostoiminnalle, joka edellyttää säteilynsuojelullisia toimenpiteitä, asetetaan annosrajoitus, jota seurataan ja jota ei saa ylittää. Annosrajoitus on alhaisempi kuin annosraja, joka on määrätty laissa. Nollarajaa ei kuitenkaan voida määrittää, sillä luonnossa on aina taustasäteilyä, jolle kaikki elollinen on alttiina kaiken aikaa. Mustosen mukaan kaivostoiminnalle asetettava annosrajoitus voisi olla esimerkiksi 0,1 mSv kun tavallisesta suomalaisesta porakaivosta saatava radon – säteily on keskimäärin noin 0,39 mSv:ä. Mustosen sanoma olikin että ihmisten olisi syytä olla enemmän huolissaan porakaivojensa ja kotiensa radonista kuin suomalaisten kaivosten ja malmitutkimusten säteilyriskeistä.

Lapin luonnonsuojelupiirin toiminnanjohtaja Nelly Rontti joutui esiintymään seminaarissa ilman oheismateriaalia, sillä hänen esityksensä ei jostain syystä näkynyt salin av-laitteilla. Rontti kyseenalaisti uranikaivostoiminnan Suomessa ja erityisesti Lapissa. Lappia kehitetään matkailualueena, eivätkä uranikaivostoiminta ja matkailu sovi yhteen. Mikä Flöjt nosti esiin kysymyksiä uranikaivosten ja ydinteollisuuden ympäristöriskeistä. Samalla hän huomautti että niin Talvivaaran kaivos kuin Soklin fosfaattimalmiokin ovat listattu kansainvälisen uraniteollisuusjärjestön kirjoissa hyödynnettäviksi uraaniesiintymiksi.

Viimeisen alustuksen piti Arevan resources – yhtiön toimitusjohtaja Osmo Kaipainen. Kaipainen tyytyi lähinnä esittelemään valokuvia vieraillemistaan uranikaivoksista ja niiden lähiympäristöistä

ja näin osoittamaan että oikein järjestettynä uraani-kaivos voidaan toteuttaa ilman laajaa ympäristön tuhoamista.

Seminaarin varsinainen pihvi eli keskustelu jäi tällä kertaa valitettavan lyhyeksi. Alun perin keskustelulle oli varattu aikaa noin puolitoista tuntia mutta esitysten venyttyä keskustelulle jäin lopulta aikaa vain noin 45 minuuttia. Keskustelussa esitettiin muutamia kysymyksiä koskien Arevan toimia Ranualla sekä Ylitornion uraani-kaivostyöitä. Enemmän keskustelu kuitenkin meni väittelyksi uraanin etsinnän ja uraani-kaivostoiminnan ympäristöriskeistä yleensä.

Rovaniemellä joka toinen vuosi järjestettävä Fennoskandian Exploration and Mining FEM on Euroopan tärkein kaivoskonferenssi. Vuorovuosin Toronton PDAC – kaivosmessujen kanssa järjestettävä FEM on tasaisesti kasvattanut osallistujamääräänsä joka kerta kun se on järjestetty. Vuonna 2009 rekisteröityneitä osallistujia oli kaikkiaan liki seitsemän sataa.

Merkittävimpana eurooppalaisena kaivosalan konferenssina FEM sekä vetää puoleensa laajalti alan ihmisiä ja yrityksiä että tarjoaa osallistujille nähtävää ja erinomaisen mahdollisuuden verkostoitumiseen. FEM:n kaltainen tapahtuma on tärkeä myös yrityksille. Yrityksillä oli mahdollisuus olla esillä messujen yhteydessä järjestetyillä kaivosmessuilla. Omia messuosastoja oli niin kaivosyhtiöillä kuin alihankinta- ja tukipalveluita tarjoavilla yrityksilläkin. Suurimman huomion FEM:ssä sai, täysin ansaitusti, First Quantum Minerals Ltd. ja sen suomalainen tytäryhtiö Kevitsa Mining, joka julkaisi konferenssin alla Kevitsan monimetallikaivoksen investointipäätöksen. Kevitsan kaivoksen rakennustyöt alkavat näillä näkymin kesällä 2010 ja kaivoksen tuotannon on määrä alkaa vuonna 2012. Tarkempia tietoja Kevitsan kaivosprojektista löytyy hankkeen internetsivulta www.kaivos.fi. Kevitsa on ensimmäinen kolmesta suuresta Lapissa tällä hetkellä vireillä olevasta kaivoshankkeesta. Kolari – Pajalan investointipäätös lähestyy päivä päivältä ja Yaran hanke Soklissa edistyy myös kaiken aikaa.

FEM 2009 – kaivoskongressi alkoi jo tiistaina 1.12.2009 Ice Breaking –partylla. Nimensä mukaisesti tiistai-illan anti oli tutustua muihin kongressivieraisiin ja messuosastojen tarjontaan. Virallisesti FEM 2009 – messut avasi Lapin maakuntajohtaja Esko Lotvonen. Alun perin avauspuheenvuoro oli annettu järjestelytoimikunnan puheenjohtaja Lars Perssonille mutta hän oli, kuten niin moni tänä talvena, hankalien sääolojen vuoksi jumissa Helsinki – Vantaan lentokentällä. Suomen valtiovallan terveiset avajaisiin toi teollisuusneuvos Alpo Kuparinen työ- ja elinkeinoministeriöstä. Terveiset Euroopan ytimeistä, Brüsselistä, toi mukanaan Euromines:n johtaja Corina Hebestreit. FEM – konferenssi on Torontossa Kanadassa järjestettävän PDAC - kaivoskonferenssin pikkuveli. Kaivospiireissä FEM:ä kutsutaankin leikkisästi *pikku Torontoksi*. PDAC – kaivoskonferenssin järjestelytoimikunnan terveiset FEM:iin toi toimikunnan presidenttin Jon Baird.

Seminaarin varsinainen anti alkoi keskiviikkona. Pitkään päivään oli sijoitettu kaikkiaan viisitoista esitelmää. Tärkein keskiviikon esityksistä oli eittämättä Krister Söderholmin esitys Kevitsan kaivoshankkeesta. Kevitsan malmivarat riittävät tämän hetkisen arvion mukaan noin kahdenkymmenen vuoden kaivostoiminnan ajaksi mutta kuten usein käy, Kevitsan tapauksessakin koko ajan jatkuva kairausohjelma tuo lisäinformaatiota malmiosta ja arviot louhittavan malmin määräästä kasvanevat lähitulevaisuudessa. Kaivos työllistää rakennusaikana noin 500 henkeä ja toiminnan aikana noin kaksisataa. Kun tähän lisätään välilliset työpaikat, Kevitsa on valtava piristysruiske, ei pelkästään Sodankylälle mutta myös koko Lapille.

Muuta erityisen kiinnostavaa tiistain seminaariannissa oli Talvivaaran kaivoksen päägeologi Jukka Pitkälän selonteko siitä, kuinka kaivoksella käytettävä biokasaliuotus oikein toimii. Perinteisiin

mekaanisiin menetelmiin verrattuna biokasaliuotus on huomattavasti ympäristöystävällisempi mutta sen toiminnassa on ollut alkuvaiheen ongelmia. Lapin ympäristökeskuksen johtaja Matti Hepola kertoi iltapäivän lopuksi Suomen YVA – järjestelmästä ja sen soveltamisesta kaivosprojekteissa. Kolmivaiheinen YVA – prosessi haastava ja raskaskin järjestää. Prosessi etenee koko ajan muun lainsäädännön kanssa rintarinnan mutta kuitenkin niin että se tapahtuu tasapuolisesti eri osapuolet huomioon ottaen ja mahdollisimman joustavasti mutta silti kohtuullisessa ajassa. Varsinainen ympäristölupaprosessi on eriytetty YVA – menettelystä.

Toinen seminaaripäivä keskittyi enemmän vireillä oleviin kaivoshankkeisiin sekä malmin etsintään. Ohjelmaan oli sijoitettu myös kaivosalan koulukseen liittyvää materiaalia sekä kaivosylitarkastaja Pekka Suomelan esitys vireillä olevasta kaivoslain uudistuksesta. Lauri Siirama esitteli Soklin kaivoshankkeen toisen seminaaripäivän lopuksi.

Oulun yliopiston Leena Yliniemi esitteli seminaariyleisölle Oulun yliopiston ja Luulajan teknillisen yliopiston yhteishanketta, *Nordic Mining Schoolia*. Sen tavoitteena on saattaa oppilaitosten erityisosaaminen perustutkinto-opiskelijoiden saataville. Samalla pystytään kehittämään kaivosalan yliopistokoulutusta toimialan tarpeita vastaavaksi. Opiskelijat suorittavat normaalin maisterin tutkinnon, kuitenkin niin että opintojen aikana vietetään vähintään puolen vuoden opintojakso toisessa oppilaitoksessa. Tulevaisuudessa Pohjois- ja Itä-Suomessa on huutava pula kaivosalan ammattilaisista ja siksi tämän kaltainen yhteistyö oppilaitosten välillä on erittäin tervetullutta.

Kaikkiaan FEM 2009 – kaivoskonferenssi oli osoitus siitä, että kaivosalalla Suomessa menee hyvin ja paremmat ajat ovat vielä edessä. Uusia hankkeita on syntymässä ja vanhat kaivokset toimivat tehokkaasti. Ammattitaitoisen työvoiman saanti saattaa olla lähivuosina paha ongelma. Suurikuusikon kaivos Kittilässä on työllistänyt paljon kittiläläisiä ja houkutelut paluumuuttajia. Toivottavasti näin käy myös Kevitsassa ja aikanaan myös Soklissa. Soklin investointipäätöstä meillä ei vielä ole mutta hanke etenee kaiken aikaa ja jonain päivänä kaivosyhtiöllä on käytettävissään riittävä data päätöksentekoa varten.